

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Кравчина Т.В. Тандем-метод як один із способів інтенсивного вивчення іноземної мови та формування іншомовної комунікативної компетенції // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2016. – Випуск 4(10). – С. 45-48.

Kravchyna T. V. Tandem-method as one of methods of intensive study of foreign language and formation of communicative competence // Physical and Mathematical Education : scientific journal. – 2016. – Issue 4(10). – P. 45-48.

УДК 378.1

Т.В. Кравчина

Хмельницький національний університет, Україна

ТАНДЕМ-МЕТОД ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного розвитку сучасного суспільства, коли глобалізація стає невід'ємною частиною усіх сфер людського життя, однією з найголовніших вимог соціуму до людини і кожної людини до самої себе є вивчення іноземних мов. При цьому знання однієї іноземної мови вже вважається недостатньою умовою для успішного кар'єрного зростання і розвитку. У сформованій ситуації все більше поглядів науковців, педагогів, викладачів іноземної мови і людей, які вивчають іноземну мову, звертається до методів, що дозволяють швидше і якісніше оволодіти тією чи іншою іноземною мовою. Одним з таких методів є, на наш погляд, «тандем-метод», який передбачає безпосереднє спілкування з носієм мови, що вивчається.

Аналіз актуальних досліджень. Застосування тандем-технологій для навчання іноземних мов пропонують дослідники М. О. Волошко, С. С. Ковальчук, Н. Ф. Коряковцева, Т. Ю. Тамбовкіна, М. Calvert, G. Hehmann, S. Gläsmann, D. Ponti та багато інших. Однак, у проаналізованих нами працях не розглядається застосування цих технологій для формування вмінь говоріння майбутніх фахівців технічного профілю, а також не враховується розширення їх можливостей в умовах швидкого розвитку інформаційно- комунікаційних технологій.

Мета статті – обґрунтувати доцільність застосування тандем-технологій для формування вмінь говоріння майбутніх фахівців технічного профілю. Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі завдання: 1) визначити місце тандем-технологій серед педагогічних технологій та технологій навчання іноземних мов і культур; 2) розглянути організацію навчання іноземної мови із застосування тандем- технологій; 3) проаналізувати переваги використання цих технологій для формування вмінь говоріння майбутніх фахівців технічного профілю

Виклад основного матеріалу. У методичній і педагогічній літературі тандем-метод відносять до інтенсивних методів вивчення іноземної мови, оскільки він передбачає безпосереднє занурення в мову у процесі спілкування з його носієм. Тандем-метод визначається як спосіб самостійного вивчення іноземної мови двома партнерами з різними рідними мовами, які працюють в парі [1, с. 28]. З цього визначення випливає також і поняття тандем-партнера, тобто одного з учасників такого процесу навчання. Тандем-метод сформувався у 60-ті роки XX століття в Німеччині, на базі німецько-французьких студентських зустрічей, в процесі яких студенти, носії різних мов – німецької та французької, вивчали мови один одного. Вперше термін «тандем» був використаний для позначення зустрічей студентів, що вивчали іноземні мови на основі заздалегідь підготовлених робочих матеріалів, у рамках Робочої групи з прикладної лінгвістики французької мови» в 1970 році в Німеччині. Надалі, в 1980-х роках, в університетах Європи почали з'являтися перші тандем-курси [2, с. 9-11]. У 1992-1994 роках почалася робота по створенню міжнародної тандем-мережі в Інтернеті [1, с. 29]. На даний момент існує безліч тандем-центрів в різних ВУЗах, а також сайтів в мережі Інтернет, де організовуються всі необхідні умови для створення тандем-пар для вивчення іноземних мов. Учасники тандем-пар підбираються на основі опитувальників, розроблених спеціально для цієї мети, де враховуються індивідуальні запити і особливості кожного, хто бажає знайти тандем-партнера для вивчення іноземної мови, наприклад: стать, вік, інтереси і захоплення, місце роботи або навчання, рівень володіння досліджуваною мовою, особиста мотивація і т. п. Через центри і сайти з пошуку тандем-партнерів створюються контакти між бажаними вивчати іноземну мову. І переважно такі сайти орієнтовані на німецьку та англійську мови, однак існують і міжнародні мережі з пошуку тандем-партнера. Після створення тандем-пари процес навчання може бути різним, залежно від форми організації тандем-центру або побажань самих тандем-партнерів.

Існують такі форми навчання: 1) індивідуальна – учасники обираються, враховуються індивідуальні особливості та потреби (вік, мотивація, стать, рівень знань, захоплення); 2) колективна – зміст і стратегія роботи обирається в залежності від учасників тандем-курсу.

Основними принципами, яких необхідно дотримуватися, користуючись методом тандему є наступні: зустрічі повинні проходити в два етапи – послідовно одна за одною для того, щоб не змішувати мови, оскільки використання

рідної мови значно спрощує процес комунікації та розуміння між співрозмовниками. Мовні партнери повинні виділяти однакову кількість часу на обидві мови, але не менше однієї години.

При використанні автономного тандему, як наприклад у вузі, процес вивчення мови буде контролюватись педагогом у вигляді перевірок і оцінювання. Незалежний тандем не має жодного виду контролю. Але в обох випадках автономія процесу спілкування є відносною, оскільки учасники тандему постійно підтримують один одного в процесі оволодіння іноземною мовою. Педагогічний словник під редакцією С. Гончаренко визначає автономію як встановлення норм (правил) для самого себе [3, с. 13]. О. Соловова розглядає автономію як основу для створення таких умов навчання, під час яких кожен студент може вибудовувати власну навчальну траєкторію, виходячи зі своїх реальних потреб, а також можливостей того навчального середовища, в якому він знаходиться [4, с. 36-37].

Вибір того, як проходитиме тандем залишається за співрозмовниками, особливо в індивідуальних тандамах. Найпоширенішим і найпопулярнішим типом взаємодії є вільна бесіда на будь-яку тему, виконання вправ з граматики та інших видів вправ. В цілому метод тандему має творчий та індивідуальний підхід. Переваги такої форми навчання виходять далеко за межі вивчення певної теми, чи навіть предмету, вони розвивають ті соціальні навички, що стануть у нагоді будь-якому студенту в незалежності від обраної ним професії та роду діяльності. Психолог Ф. Вейнерт стверджував, що успішне заняття – це таке, коли на занятті більше вивчають, ніж навчають. Автономне навчання переносить акцент з викладача на студента, що дає останньому можливість отримати практичний досвід, проявити здатність мислити та аналізувати, дійти самостійних висновків.

Темп вивчення є також індивідуальним – в залежності від потреб студентів. Завдяки цьому метод тандему є широко розповсюдженим в академічних колах, оскільки він дозволяє практикувати та використовувати знання в ситуаціях реального спілкування з носіями мови або з більш компетентними співрозмовниками, які вільно розмовляють іноземною мовою.

Основними характерними рисами даного методу є:

1. Метод тандему має соціально-індивідуальний характер. На заняттях студенти мають широкий спектр можливостей для взаємодії та діалогу, колективної роботи, але мало часу виділяється індивідуальному стилю. Саме тому існує необхідність в індивідуалізації процесу навчання, що дає змогу кожному студенту проявити та покращити свої знання з іноземної мови. На відміну від традиційних методів вивчення іноземних мов, саме метод тандему сприяє максимальній соціалізації та індивідуалізації навчального процесу. З однієї сторони він є особистісно-орієнтованим, з іншої – сприяє взаємодії за допомогою співпраці. В процесі вивчення іноземної мови в тандемі – ці протилежні методи – індивідуальний та соціальний – тісно пов'язані. Ця взаємодія є ефективною та мотивує студентів, оскільки сам процес спілкування з носієм мови (або з фахівцем у даній мові) дає певний стимул для розвитку мовних і комунікативних навичок. Одна з провідних російських теоретиків з питань організації самостійної роботи з іноземної мови, Н. Коряковцева визначає автономію суб'єкта навчання як «здатність суб'єкта самостійно здійснювати свою навчальну діяльність, активно й свідомо керувати нею, забезпечувати її рефлексію й корекцію, накопичувати індивідуальний досвід, відповідально та незалежно приймати кваліфіковані рішення щодо навчання у різних навчальних контекстах при певному ступені незалежності від викладача» [5, с. 12].

2. Метод тандему має характер «взаємозамінних ролей», тобто межа між викладачем і студентом зникає. Кожний зі співрозмовників виступає в ролі «мовного експерту».

3. У відносинах між партнерами зазвичай спостерігається асиметрія. В тандемі ці ролі є взаємозамінними. Зміна ролей сприяє ліквідації мовного бар'єру на психологічному рівні, ліквідує асиметрію між більш і менш досвідченими з мовної точки зору співрозмовниками, що зазвичай викликає відчуття неповноцінності, страх перед помилками, сором'язливість.

4. Природний механізм мотивації в залежності від якого учасники тандему можуть отримати лише те, що вони самі готові дати. Якщо один із учасників хоче, щоб його співрозмовник був максимально активний, він також, в свою чергу, має демонструвати максимальну зацікавленість та активність. В іншому випадку, виникне дисбаланс та напруженість в процесі спілкування.

5. Внутрішня автономія учасників, яка має ціллю вивчення іноземної мови у взаємодії з іншими. Принцип тандему руйнує стереотип, що процес навчання – механічний процес передачі знань, який є можливим лише при участі професійного педагога.

6. Метод тандему дає можливість отримувати задоволення від міжкультурного спілкування. Цей процес неможливий без активної участі кожного з учасників, вираження емоцій, обміну досвідом.

Метою тандем-методу є оволодіння іноземною мовою, носієм якого є тандем-партнер в процесі спілкування, знайомство з культурою країни досліджуваної мови, а також отримання інформації по будь-яких потрібних галузях знань. Крім того, в процесі навчання в тандемі досягається мета, дуже важлива для вільного володіння іноземною мовою, особливо для тих, хто має намір надалі користуватися отриманими знаннями на практиці. Такою метою є формування комунікативної компетенції, тобто здатності і готовності здійснювати іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування з носієм мови. Термін «комунікативна компетенція» вперше виник на основі ідей Н. Хомського, і пізніше був розширений і доповнений такими вченими, як Д. Хаймс, М. Канейл і М. Свейн у другій половині XX ст. [6, с. 2]. Відсутність комунікативної компетенції передбачає нездатність спілкуватися іноземною мовою. Комунікативна компетенція включає в себе не тільки лінгвістичні складові, але і психологічні, і соціальні. І саме вивчення мови в тандемі найкращим чином може сприяти формуванню всіх компонентів комунікативної компетенції, а саме: лінгвістичної компетенції (в деяких джерелах – граматичної), соціолінгвістичної компетенції, дискурсивної компетенції та соціокультурної компетенції. Крім перерахованих складових, деякі вчені також включають у поняття комунікативної компетенції такі компоненти, як стратегічна, соціальна і компенсаторна компетенції [6, с. 3]. На початковому етапі вивчення мови тандем-метод може зіграти провідну роль у формуванні фонетичних навичок учнів, постановці вимови і сприйняття іноземної мови на слух, формування лінгвістичної компетенції – систематичного знання граматичних правил, словникових одиниць і фонології [7, с. 5]. На більш просунутому етапі вивчення мови тандем-метод допомагає скорегувати можливі помилки у вивченні мови,

сформувати дискурсивну компетенцію – здатність побудови цілісних, зв'язкових і логічних висловлювань різних функціональних стилів усної і письмової промови [7, с. 6]. В якості допоміжного методу при вивченні іноземної мови у Вузі тандем-метод також має великий вплив на процес навчання, оскільки з допомогою даного методу заповнюються прогалини в складових комунікативної компетенції. Також відбувається процес застосування засвоєних знань на практиці. На будь-якому етапі вивчення іноземної мови тандем-метод є ефективним способом формування соціокультурної компетенції – знання культурних особливостей носіїв мови, його звичок і традицій, норм поведінки і етикету і вміння їх розуміти і використовувати в процесі комунікації, а також соціолінгвістичної компетенції – здатності вибирати і використовувати відповідні мовні засоби залежно від ситуації і мети спілкування [7, с. 5-6]. Наявність комунікативної компетенції у вивченні іноземної мови найбільш повно відображає не тільки знання іноземної мови, але і здатність спілкуватися іноземною мовою, що передбачає відсутність труднощів у процесі комунікації. Саме тандем-метод володіє безперечною перевагою при необхідності подолання так званого «мовного бар'єру», причому як лінгвістичної його складової, так і соціальної, і психологічної. Що стосується мов, порушених методом вивчення в тандемі, то безумовно, можна позначити дві самих досліджуваних за даним методом мови – німецька та англійська. Це пояснюється тим, що тандем-метод з'явився і сформувався саме в Німеччині, тому найбільш розроблений для німецької мови.

Висновки. Тандем-технології сприяють формуванню вмінь вільного спілкування у природному мовному середовищі. Їх потенціал на цей час значно збільшився за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій. Цей вид технологій навчання іноземних мов і культур може і повинен застосовуватися для формування вмінь говоріння у майбутніх фахівців технічного профілю вже на початковому ступені навчання з метою підвищення ефективності навчального процесу з англійської мови і створення умов для подальшої академічної та професійної мобільності тих, хто вивчає іноземну мову.

Перспективу подальшого дослідження означеної проблеми вбачаємо у розгляді можливостей застосування тандем-технологій для формування у студентів немовних факультетів умінь письма.

Список використаних джерел

1. Солонцова, Л. П. История методов обучения иностранным языкам [Текст] : учебник для студентов языковых специальностей педагогических вузов и преподавателей иностранных языков средних и высших образовательных учреждений различного типа / Л. П. Солонцова. – Павлодар : ЭКО, 2009. – 104 с.
2. Кудрявцева, Е. Л. Использование тандема для изучения русского языка как иностранного и сохранения русского языка как родного у естественных билингвов [Текст] : методические основания / Е. Л. Кудрявцева // Институт иностранных языков и медиа-технологий Университета Грайфсвальда, 2012. – 130 с.
3. Український педагогічний словник / Уклад. С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – С. 13.
4. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс / Е. Н. Соловова. – М. : АСТ : Астрель, 2008. – С. 36-37.
5. Коряковцева Н. Ф. Автономия учащегося в учебной деятельности по овладению иностранным языком как образовательная цель / Н. Ф. Коряковцева // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 1. – С. 9-14.
6. Кобзева, Н. А. Коммуникативная компетенция как базисная категория современной теории и практики обучения иностранному языку [Текст] / Н. А. Кобзева // Молодой ученый. – 2011. – №3. Т.2. – С. 118-121.
7. Измайлова, Ю. М. Формирование коммуникативной языковой компетенции и ее компоненты [Электронный ресурс] / Ю. М. Измайлова, Е. М. Пискарева. – Саратов : Институт развития бизнеса и стратегий СГТУ, 2010. – Режим доступа: http://rgu-penza.ru/mni/content/files/10_1_Izmajlova,Piskareva.pdf

Анотація. *Кравчина Т.В. Тандем-метод як один із способів інтенсивного вивчення іноземної мови та формування іншомовної комунікативної компетенції.*

Основна особливість тандему – соціально-індивідуальний аспект вивчення іноземної мови. Класні уроки пропонують широкий спектр можливостей для взаємодії і діалогу, але приділяють мало уваги індивідуальним стилям навчання і автономності студентів. На відміну від традиційних контекстів вивчення іноземних мов, тандем дозволяє максимум соціалізації і максимум індивідуалізації. З одного боку, навчальний план в тандемі створюється, виходячи з потреб і зацікавленості партнерів, таким чином, особистісно-орієнтований і відкритий до індивідуалізації. З іншого, тандем сприяє взаємодії і співпраці, роблячи соціальний аспект суттю даного підходу. У контексті вивчення в тандемі – ці два традиційно протилежні полюси – індивідуальний і соціальний – пов'язані оригінальним, інноваційним і гармонійним чином. Це взаємодія взаємоефективно мотивує студентів, так як сам факт спілкування з носієм мови дає їм певний стимул до розвитку мовних і комунікативних навичок. Другою особливістю тандему є характер ролей партнерів. Якщо в будь-якому академічному контексті роль викладача і студента чітко розмежована, то в тандемі відбувається змішання ролей. Будучи носіями мови, учасники тандему знають більше про досліджувану мовою один одного, і це наділяє їх певними повноваженнями виступати в якості викладача. У тандемі – партнер, який виступає в ролі мовного експерта, завжди буде грати менш авторитетну позицію, коли він сам стане студентом. Таким чином, на відміну від інших контекстів комунікації носіїв мови не буде викликати страху. Ця зміна ролей викладач-студент також усуває негативні наслідки асиметрії між більш і менш досвідченими з мовної точки зору співрозмовниками, яка в звичайному житті може викликати почуття неповноцінності, страх перед помилками, сором'язливість. З іншого боку, ця зміна ролей також проявляє позитивні аспекти асиметрії, коли необхідна когнітивна та емоційна підтримка від більш компетентного співбесідника.

У свою чергу, вивчення в тандемі передбачає прояв самостійності і прийняття відповідальності за своє навчання, і вміння керувати своїм процесом навчання. Принцип тандему руйнує стереотип, згідно з яким процес навчання – механічний процес передачі знань, можливий тільки за участю професійного педагога. Вивчення іноземної мови в тандемі – природний процес взаємодії, у якому головне місце займає реалізації комунікативних намірів.

Ключові слова: метод, комунікативність, навчання, знання, мова.

Аннотация. Кравчина Т.В. Тандем-метод как один из способов интенсивного изучения иностранного языка и формирования коммуникативной компетенции.

Основная особенность тандема – социально-индивидуальный аспект изучения иностранного языка. Классные уроки предлагают широкий спектр возможностей для взаимодействия и диалога, но уделяют мало внимания индивидуальным стилям обучения и автономности студентов. В отличие от традиционных контекстов изучения иностранных языков, тандем позволяет максимум социализации и максимум индивидуализации. С одной стороны, учебный план в тандеме создается, исходя из потребностей и заинтересованности партнеров, таким образом, личностно-ориентированный и открыт к индивидуализации. С другой, тандем способствует взаимодействию и сотрудничеству, делая социальный аспект сутью данного подхода. В контексте изучения в тандеме эти два традиционно противоположных полюса – индивидуальный и социальный – связаны оригинальным, инновационным и гармоничным образом. Это взаимодействие взаимоеффективно мотивирует студентов, так как сам факт общения с носителем языка дает им определенный стимул к развитию языковых и коммуникативных навыков. Второй особенностью тандема является характер ролей партнеров. Если в любом академическом контексте роль преподавателя и студента четко разграничена, то в тандеме происходит смешение ролей. Будучи носителями языка, участники тандема знают больше об изучаемом языке друг друга, и это наделяет их определенными полномочиями выступать в качестве преподавателя. В тандеме – партнер, который выступает в роли языкового эксперта, всегда будет играть менее авторитетную позицию, когда он сам станет студентом. Таким образом, в отличие от других контекстов коммуникации носитель языка не будет вызывать страха. Эта смена ролей преподаватель-студент также устраняет негативные последствия асимметрии между более и менее опытными с языковой точки зрения собеседниками, которая в обычной жизни может вызвать чувство неполноценности, страх перед ошибками, застенчивость. С другой стороны, эта смена ролей также проявляет положительные аспекты асимметрии, когда необходима когнитивная и эмоциональная поддержки от более компетентного собеседника.

В свою очередь, изучение в тандеме предполагает проявление самостоятельности и принятие ответственности за свое обучение, и умение управлять своим процессом обучения. Принцип тандема разрушает стереотип, согласно которому процесс обучения – механический процесс передачи знаний, возможен только при участии профессионального педагога. Изучение иностранного языка в тандеме – естественный процесс взаимодействия, в котором главное место занимает реализации коммуникативных намерений.

Ключевые слова: метод, коммуникативность, обучение, знание, язык.

Abstract. Kravchyna T.V. Tandem-method as one of methods of intensive study of foreign language and formation of communicative competence.

The main feature of the tandem – the individual and the social aspect of learning a foreign language. Classroom lessons offer a wide range of opportunities for interaction and dialogue, but give scarce attention to individual learning styles and autonomy of students. Unlike traditional contexts of foreign language learning tandem allows high socialization and high individualization. On the one hand, the curriculum in tandem is created and based on the needs and interest of partners, thus, student-centered and open to individualization. On the other hand, the tandem promotes interaction and collaboration, making the social aspect at the heart of this approach. In the context of the study in tandem, these two traditionally opposite poles – the individual and the social – are associated in original, innovative and harmonic way. This interaction motivates the students, because the fact of communication with native speakers gives them some incentive to the development of language and communication skills. The second peculiarity of tandem is the nature of partners' roles. If in any academic context, the roles of the teacher and the student are clearly delineated, in tandem there is a confusion of roles. Being native speakers, tandem partners know more about the language they are studying, and it gives them certain powers to act as a teacher. In tandem - partner, who plays the role of a language expert, will always play a less authoritative position when he becomes a student. Thus, unlike other contexts of communication native speaker will not arouse fear. This change of roles between the teacher and the student also removes the negative effects of the asymmetry between more and less experienced interlocutors, which in ordinary life can lead to feelings of inferiority, fear of error, shyness. On the other hand, this relay of roles may work towards maintaining the positive aspects of asymmetry, such as the cognitive and emotional support from a more competent interlocutor.

In turn, learning in tandem involves the manifestation of independence and taking responsibility for their own learning, and the ability to manage their learning process. The principle of tandem is destroying the stereotype that the learning process is a mechanical process of knowledge transfer, is possible only with the participation of professional teachers. Learning a foreign language in tandem is a natural process of interaction in which the main place is the realization of communicative intentions.

Key words: method, communication, training, knowledge, language.